

Den Haag, 15 november 2022

*"Evenwicht en tegenwicht,
Samenspraak en tegenspraak,
Macht en tegenmacht,
Kunnen in een democratische rechtsorde niet zonder elkaar"*
Herman Tjeenk Willink

Geachte mevrouw Bruins Slot, en heren Rutte, Buitendijk en de Klerck,

Afgelopen vrijdag is de ambtelijke top van de Tweede Kamer opgestapt, vanwege de gang van zaken rond het onderzoek naar sociale veiligheid bij de ondersteuning van de Tweede Kamer. Wij zien dit als een zeer moedige poging van dat MT om voor hun mensen te gaan staan en een krachtig signaal naar de politiek dat ambtenaren geen inzet van politiek mogen zijn. Eerder stapte de hoogste ambtenaar van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat op, blijkbaar vanwege een diepgaand verschil van inzicht met de minister over de ambtelijke ondersteuning. Wij zijn geschrokken en onder de indruk van deze stappen. Wij zouden graag zien dat vanuit de ABD en het SGO deze casussen geduid worden, de zorgen die dit oproept gedeeld worden en de personen openlijk gesteund worden. We hebben de indruk dat dit nu niet of onvoldoende gebeurt. Zonder op de casus zelf in te willen gaan of te oordelen vragen wij ons af: is er sprake van een patroon? Dat deze vraag bij ons opkomt, is in feite al een teken aan de wand, en is reden tot zorg. Het opstellen van deze brief heeft op zichzelf ook al veel discussie losgemaakt binnen de Rijksdienst. Waarbij iedereen zo zijn eigen invalshoek heeft, die wij niet allemaal in deze brief weten te vatten, maar het maakt ons duidelijk dat de verhouding tussen ambtenarij en politiek in brede zin aandacht behoeft.

Een goed functionerende democratie en publieke sector kent een aantal randvoorwaarden zoals vrije verkiezingen, persvrijheid en scheiding der machten. Een integer, loyaal en deskundig ambtelijk apparaat hoort hier ook bij. Dagelijks werken duizenden ambtenaren in het land aan de voorbereiding van beleid, leggen dit voor aan de politiek en voeren genomen besluiten uit. Het samenspel tussen ambtenaren en bestuurders in een veilige omgeving is essentieel om tot goede besluiten te komen. Zoals het leiderschapsbeleid van de Algemene Bestuursdienst (ABD) uitdraagt in een recente publicatie, moet 'een veilige overheidsomgeving bescherming bieden aan ambtenaren. Politieke bestuurders moeten die veiligheid bieden. En waar dit niet gebeurt moeten de ambtelijke leiders de politiek-bestuurders hierop aanspreken'. Wij steunen deze lijn uiteraard, maar steunen we met elkaar ook degenen die hier invulling aan geven? Lereren we van hun harde lessen? Zijn we in het juiste gesprek met de politieke ambtsdragers?

Als leidinggevend binnen de Rijksoverheid hebben we ook een verantwoordelijkheid voor onze medewerkers. Bij hen zit de echte deskundigheid en juist zij moeten die deskundigheid kunnen uiten. Wij willen bevorderen en bewaken dat zij een eigen geluid kunnen laten horen. Wij zien hoe groot de loyaliteit is bij ons en onze collega's voor de publieke sector en voor politieke ambtsdragers. Er wordt niet snel geklaagd en er komt weinig naar buiten. Het bewustzijn bij ambtenaren dat hun handelen ten dienste staat van het democratisch proces en het primaat hierbij bij de politiek ligt, is groot en hun loyaliteit dientengevolge ook. En dat leidt ook in heel veel gevallen tot een professionele en effectieve verhouding tussen de ambtenarij en de politiek. Een samenwerking gericht op effectief beleid, en niet op enkel politieke profilering. Maar helaas niet altijd. Wij vragen de ABD en het SG-overleg om met een aanpak te komen om deze moeilijke, gevoelige discussie openlijk, met elkaar en met de politiek te voeren. Onze loyaliteit en het feit dat we ons niet in het openbaar kunnen verdedigen, maakt dat we dit gesprek juist in deze tijden van polarisatie en verharding van het politieke debat willen voeren

Ambtenaren moeten hun werk kunnen doen zonder het risico te lopen in het politieke debat te worden getrokken. Daarom steunen wij Simone Roos en haar team bij hun

krachtige besluit. En wij zullen ons met hart en ziel inzetten om te voorkomen dat er een patroon ontstaat. De politiek kan rekenen op ons onafhankelijk, deskundig advies. Wij rekenen erop dat politieke gezagsdragers in woord en gedrag ons die ruimte geven. Alleen dan werken we samen aan een open bestuurscultuur, met respect voor ieders rol. En dragen we met elkaar bij aan het oplossen van de grote maatschappelijke uitdagingen. Want dat is wat de maatschappij van ons vraagt en mag verwachten.

We zien uit naar een reactie.

Hoogachtend,